

There are no translations available.

Ба хаводис ва руйдодҳои олам менигарем. Мавзӯи асосӣ – бадбахтии саросарии олам-коронавирус.

Бузургтарин кудратҳои ҷаҳонӣ натавонистанд, аз он раҳой ёбанд. Давлати кудратманде, ки даъвои қадҳудои дунёро дошт, ё кишваре, ки сесад сол Хиндустони бузургро тағӣ ҷанғои оҳанин ғирифта буд, мамлакате, ки роҳро ба сӯйи китъаи Амрико кушода буд ва дигар кишварҳои бою сарватманд миллионҳо бемор ба бор оварданд. Дахҳо ҳазор нафар шаҳрвандони онҳо ҷонҳои худро бар асари ин сироят бехтанд.

Ин рӯйхатро метавон идома дод. Аммо хочат нест. Мардумони олам ғочеи одамиро эҳсос мекунанд, мефаҳманд, агар бо кумакҳои моддӣ натавонанд ҳам ақаллан ҳамдардӣ изҳор менамоянд.

Афлотун фармудааст: «Ҷанг ягона рӯйдодест, ки қудрати маънавии миллатро дар намоиш мегузорад».

Масъала сари тоҷик, тоҷикият, коронавирус ва нангу номус меравад. Ҳамагон медонистанд ва медонанд, ки ин ғочеаи умумибашарӣ наме-тавонист кишвари моро сарфи назар кунад. Ақнун ин бадбахтӣ дари ҳонаи тоҷикро ҳам, тавре ки интизорӣ мерафт, куфт.

Ҳар рӯз аз ин ноҳияву аз он ноҳия, аз ин шаҳр ё аз он шаҳр ҳабари ғочеа ба гуш мерасад. Ғоҳо ин бадбахтӣ дар пеши ҷашмони мо сурат мегирад. Одамҳо дар беморхонаҳо, дар хонаҳои ҳудашон бо кумаки духтурон табобат мегиранд. Шукр,

аксарашон шифо меёбанд. Давлате, ки дар каламрави он захираҳои нафту газу дигар сарватҳои пурдаромади табиӣ мавҷуд нест, бо тамоми кушиш чун меканад. Барои начоти ҳаёти шаҳрвандони худ мубориза мебарад.

Пизишкон, духтурони одӣ чун дар кафи даст бисту чор соат дар набард бо марг хастанд. Дар ин роҳ қурбон мешаванд. Инро барои худ қахрамонӣ намешуморанд. Хисоб мекунанд, ки чунин муносибат барояшон як чизи одӣ аст. Нанг аст. Номус аст. Ватандорӣ аст. Қарзи инсонӣ аст. Ин мубориза ҳамакун маънавияти мардуми мо – тоҷикиятро нишон медиҳад.

Дар рӯзи мурда на ҳама барои сугворӣ меоянд. Баъзеҳо бо интизорӣ, хурсандии нисонӣ ва заҳрҳанда изхори тасалият мекунанд, то соҳиби майитро низ бикӯшанд. Инҳо аз ҷумлаи пастиқин инсонҳои дунё хастанд. Фаромӯш мекунанд, ки агар на дар ин сурат, агар на имрӯз, на фардо, пасфардо ҳатман дастӣ тавоноӣ марг дари онҳоро низ мекубад. Интизор бояд бошанд. Аз ин роҳ қасеро ҳалосӣ нест.

Одамон, махсусан ҷавонон шохид хастанд, айнан ҳамин ҳислатро дар ин рӯзҳои ғочабор ифротгароӣ палиди наҳзатӣ дар намоиш гузоштаанд. Дар ҳар як мурдаи тоҷик онҳо рақсу бозӣ, ҳушолӣ ва якдигарро табриқ мекунанд. Барои худ маъракаи хурсандӣ меороянд. Дастони қасифи ҳудро сӯйи компютер бурда нисоят бесаводона, бо лаҳҷаву ифодаву қалимоту таъбирҳои нисрониӣ турқмаобона ва арабиасли бемавқеъ дар бораи мусибати мардуми тоҷик бо шеваи ҷугз таронасарой мекунанд ва ба ин васила ғазои афқори умумро тағйир доданӣ мешаванд.

Албатта, ин бесабаб нест, ҷое зиндагӣ мекунанд, мансуб ба аҷнабист, пуле мегиранд мансуб ба аҷнабӣ, афқоре, ки рӯйи қоғаз меоваранд, супориши аҷнабихост... Қабирӣ, Салимпур, Аюбзод, Истаравшанӣ, Варқӣ, Муҳаммадиқболи Садриддин ва дигар ноҳалафоне амсоли инҳо, ки ҳатто бо зикри номи манҳусашон даҳон олуида мешавад, имрӯз аз мусибати мардум суд меҷӯянд ва суиистифода қардан меҳоянд.

Агар мо гумон кунем, ки инҳо тоҷик нестанд, галат мешавад. Агар гуем, ки падарони аслиашон тоҷик нестанд, модарашон дар ҳонаҳои тоҷикбадбиноне қанзакӣ қарда истифода шудаанд, эҳтимол иштибоҳ бошад. Агар гуем, ки инҳо дар баҷагӣ пеши муллое таълим гирифтаанд, ки дар ҳилват ҷун амрад мавриди истифодаи муллои беинсофи зиноқор қарор гирифта, мардиву нангу номуси ҳудро дар қудакӣ аз даст додаанд, «омӯхта» шудаанд ва ҳисси одамбадбинӣ дар ҳуну пусти, мағз андар мағзашон мондааст,

мутаассифона, далел надорем. Ин сифатҳо гарчи тахмин аст, вале тоҷик ва аз Тоҷикистон буданашон бар онҳо яқин.

Аммо чунин тоҷик будан мисли Кабирӣ, Салимпур, Аюбзод, Истаравшанӣ, Варқӣ, Мухаммадикбол, аслан набояд ҷойи таачҷуби зиёд ҳам бошад. Ин ҷараёни таърихӣ аст. Охир мо тоҷикон ҳазор сол давлат надоштем-ку! Дар давраи бедавлатӣ ҳар касе чизе дар ниҳодаш буд, барои зинда мондан, ҳадди ақал рифоҳу раҳой ёфтанд, зеро ҳар никобе рӯйи сахна меомад. Рӯз мегузаронд.

Ба ёд биёред, ёддошҳои Чонон Икромӣ дар бораи падараш Чалол Икромӣ. Солҳои аввали инқилоб вақте Устод Айнӣ аз Самарканд ба Бухоро меравад, як гурӯҳ нависандагонӣ ҷавон барои зиёрат пеши эшон меоянд. Устод аслу насаб ва миллати ҳар кадомро мепурсад. Ч. Икромӣ аз тарс, ки мабодо ягон гап нашавад, аз тоҷик будани худ мунқир мешавад.

Домулло Айнӣ рост ба ҷашмони шогирди ояндааш нигоҳ карда авлоди Бойзои ховалингии тоҷик буданашро исбот ва дар ғардани ӯ тоҷик буданашро дайн мекунад. Минбаъд Чалол Икромӣ ин саргузаштро зеро хичолат ба писараш накл кардааст. Аммо дар миёни ин гурӯҳи ватанғумкардаи ноҳалаф кучо аст Чалол Икромӣ, кучо аст устод Айнӣ??? Кучо аст шахсияте, ки тоҷики тарсончаки ҷоплуси раҳғумкардари гуяд: «Э, палид! Фаромуш накун, падару модарат тоҷиканд, ту аз Тоҷикистон хастӣ. Агар барои ин бенангиву беномусӣ туро имрӯз напурсанд, фардо пурсиш дорад. Пурсандари таърих ном аст. Аз тарафи дигар дар дунё ду чиз хаст, ки инсон дар ғойбу ҳозир пеши он бояд посух бидиҳад. Яке осмон болои сар, дигар вичдон! Инсоният дар дили одам аст». Аммо дар байни ин гурӯҳаки нафаре нест, ки маъниву мантики сухани он ду бузургвор – устоду шогирдро дарк карда бошанд. Чунин кушиш ҳам дар гуши ҳар хондани «Қуръон» аст.

Баъдан ин игвогарҳо насихатгар доранд. Аммо ягонтои онҳо тоҷик нестанд. Ҳуни тоҷикӣ надоранд. Онон зар доранд. Зар медиханд, то сар бихаранд. Зар медиханд, то ору номусу нанг хангоми чанг бихаранд. Онон истифодабарандагонӣ тоҷиконанд. Чунин тоҷиконро меҳаранд ва мефурӯшанд. Аз як даст ба дасти дигар медиханд. Ин аст мафкура ва маънавияти як гурӯҳаки, ки худхошонро, «саршиноси тоҷик», «журналисти шинохтани тоҷик», «нависанда ва рӯзноманигори маъруфи тоҷик», «ҷеҳраи шинохтани тоҷик» ном мебаранд. Бубинед, ин гурӯҳаки нахзатӣ дар ҳар ибора, бешармона ба мансубияти миллий – тоҷик будан ишора мекунад. Солҳои бистум айнан ана ҳамин ҳел тоҷикон буданд, ки қариб сабабгори бедавлатии абадии тоҷикон шуданд. Ва солҳои навадуми асри гузашта боиси эҳтимолияти шикасти бебозгашти давлатдории миллии мо ғардиданд.

Аъзои ин гурӯҳак, зохиран одаманд, аммо амалан касоне хастанд, ки корбурди вожаи «одам» нисбаташон хайф аст. Онҳо ба ҳеҷ вачх шахсият нестанд. Инҳо идомаи ашхоси тарбиянадидаи ватангадои таърихии хешанд. Ин касали онҳо авлодӣ аст.

Афсус, бойгоние нест. Бухорои шариф ба ин мартаба нарасид. Агар тасаввур ҳам кунем, ки чунин бойгоние хаст, дафтари аъмоли ҳафт пушти акаллан ҳамин гурӯҳи шашгоноро бояд меомухтем. Дакикан авлодони онон (Кабирӣ, Салимпур, Аюбзод, Истаравшанӣ, Варкӣ, Мухаммадикбол) хеле ашхоси чоплус, дуруя, хоин, дуруггу, тухматчӣ, нохалаф ва катъан мазҳабфурушу номусулмон будаанд. «Бачаи ҳар якин, ки ҳар бошад».

Аммо ба бойгонии Бухорои шариф ҳам чандон ниёзе нест. Шахсияти одии ҳамагӣ чанде аз ҳамин гурӯҳро бубинем. Кабирӣ – ханноти беморхонаи сироятии ҷумҳуриявист, ки ин муассисаро бо 10 га замини атрофаш фурухт. Пиромуни ин ханнотии ӯ дахҳо бор дар рӯзномаву мачаллаҳои Тоҷикистон бо истифода аз аксу ҳуҷҷатҳои марбута мақолаҳо ба нашр расидаанд. Гузашта аз ин, Кабирӣ фосики эътирофгардида аст. Киссаҳои шахватронии ӯ бо расватарин хонумҳое, ки ному насабу аксҳояшон дар интернет бо ҳудикрории ҳуди Кабириву он фоҳишаҳо маълуми машҳур аст, ба мардум расидааст. Истаравшанӣ (Саид Юнус) бошад дуздзодаест, ки додар ва занаш бо ҷурми даст доштан дар хариду фуруши маводи муҳаддир дар хориҷи мамлакат ба маҳкама кашида шудаанд. Аз як эътирофи ҳуди Истаравшанӣ, ки гуфта буд: «Бобои ман босмачӣ буд!», чи гуна одам будани ин ҷонвар дакикан муайян мешавад. Акаллан ба ёд биёред далелҳои таърихӣ, ки дар китобҳои бузургвори миллати тоҷик Устод Садриддин Айнӣ дар бораи босмачиҳо омадааст. Баъд онро ба ақидаву биниши ин пасмондаи босмачиҳо муқоиса кунед.

На Кабирӣ дар ҷанозаи модараш (замоне, ки вакили интиҳобкардаи ислмиҳо буд), ширкат кардааст, на Мухаммадикболи Садриддин дар мурдаи падараш (падар дар Полша ҷон дод, писар дар Фаронса, ки он мулк на равонид меҳонад на иҷозат. Билети Маскав-Душанбе барои Кабирӣ як садӯ панҷоҳ доллар меистод, нархи поёзди Париж-Берлин барои Мухаммадикбол ҳаштодӯ панҷ евро).

Агар одам ба падару модари худ, ки ба умеди фарзанд гуфта, нури ҷашм гуфта қалон мекунад, эътирому эътиқод нашофта бошад, магар аз чунин ашхос барои дар рӯзи мотами ҳамсоии худ, ҳамватани худ сӯғворӣ кардан бӯйи умед хаст? Барои қутоҳии суҳан мо аз баёни сифатҳои намоёндоғони дигари ин гурӯҳи хиёнаткор ва ватанфурӯш ҳуддорӣ мекунем, ҷунки ба қавли Саъдӣ: «андак нишонаи бисёр асту муште намунаи хирвор».

Коронавирус, як мавҷуди одамхор аст. Вирус аст. Чонзоди бешуур аст. Аник, ки коронавирус тоҷик нест. Бегона аст. Аз чондор чойи гила мадор гуфтаанд. Душман дар либоси навъи бактерия омадааст. Тахмин меравад, ки коронавирус махсули таҳаюли кишвари бад, одами бад аст. Ба чойи гиламандӣ мо бо он мубориза мебарем.

Аммо нахзат чӣ? Нахзат!!!? Охир аъзои хизби нахзати террористӣ тоҷиконанд. Мусулмонанд. Аз номи ислом гап мезананд. Нахзатиҳо зеро шиорҳои исломӣ ба муқобили миллати худ ҷанги шаҳрвандӣ огоҳ намуда 160 000 ҳамаҷониби худро куштанд. Баъди бозгашт ба Тоҷикистон боз садҳо нафар тоҷиконро, ки ифтихори миллии мо буданд, террор карданд. Агар коронавирус мардумро, одамузотро нашоҳта бешууро на кушад, нахзатиҳо ҳар як тоҷикро шоҳта, омӯхта, дидаву доништа бошууро на кушта буданд. Пас, ҳудатон аз рӯи инсоф қазват қунед, қадомӣ инҳо бадтаранд? ХНИҷиҳо ё коронавирӯсҳо!!!?

Шумо таваҷҷуҳ фармӯед. Нахзатиҳо шабу рӯз ҳудӯ меғуфтанд, ки коронавирус ба Тоҷикистон биёяд. Ҳама меғонистанд, ки ин вабо дер ё зуд ба кишвари мо низ меояд. Аммо ХНИҷиҳои террорист пешопеш тағли шодӣ меғаданду тағлуқанғезӣ ва тарсағқанӣ мекарданд, яъне дағт ба қоре меғаданд, ки ҳатто душман намеқунад. Мағлақати қуғистон, ки қамъияташ нағдик ба дағ миллион аст, тағомӣ қуғишқоро меғинад. Ҳудихо, беғонаҳо қумақ меқунанд.

Дар қумғурӣ, дар роғи тағмини ҳифғи сихати мардум қамбӯдӣ ҳаст? Алғатта, ҳаст. Қамбӯдихоӣ қиддӣ ҳағтанд. Қамбӯдӣ дар тағомӣ соғаҳо ҳаст. Қӣ инро инқор қардааст? Мағар дар Амриқо, дар қурқудраттарин дағлати дунё қамбӯдӣ неғт, ки беғ аз яқуним миллион беғори COVID-19 дорад ва беғ аз 90 ҳазор шағрғанди он кишвар қонӣ ҳудро дар паи ҳуғри ин беғорӣ боғтааст? Мағар дар Инғлиғтон қамбӯдӣ неғт, ки 236 ҳазор қириғтор ва 34 ҳазор қурбонӣ додааст? Ва ин рағанд дар тағомӣ кишварҳои қудратмандтарини дунё боғурғат идома дорад.

Дар тағомӣ дағлатҳои дунё, аз қумла дар ҳағсоғақишварҳои мо – Қин бо яқуним миллиард ағолий ва кишварҳои ҳағсоғи турқзабоғамон ин вабои ағр вучуд дорад ва фочааофаринӣ меқунад. Одамон бо он муборизаи беағмон мебаранд.

Аз рӯи инсоф, вағтро дарег нағоред, дари инғтернетро қушӯед. Муноғибати тағомӣ

мардумонеро, ки берун аз кишварҳои худ зиндагӣ мекунанд (чинихо, русҳо, узбекҳо, казокҳо, киргизҳо, яҳудиҳо, зангиҳо ва ғ.), омӯзед. Ба сахмгузори онҳо дар мубориза бо ин беморӣ дар ватанашон эътибор диҳед, таҳлил кунед ва баъд ба навиштаҳову гуфтаҳо ва умуман, муносибати тоҷикони нахзатии террористе, ки дар кунчи Аврупо пинҳон гаштаанд, ба давлати худ, ба миллати худ тавачҷух кунед. Онро дар муқоиса гузоред... Ростӣ, ҳар тоҷики бо нангу номусе аз чунин ҳамватанони беномуси худ ҳичолат мекашад. Ҳичолат мекашад, ки онҳо ҳам ҳудро тоҷик мегӯянд. Ҳичолат мекашад, ки онҳоро ҳамчун тоҷик мешиносанд.

Ягон чинӣ, амрикоӣ, турк, рус, олмонӣ, яҳудӣ, турк, мугул, касе, ки набошад, дар муносибат ба миллати худ, дар лаҳзаҳои ғочааӣ, сарфи назар аз ақидаҳои сиёсӣ, динӣ, мазаҳӣ ба ин дараҷаи бенамӣву беномусӣ паҳт нафаромадааст.

Ин ҳамон шуури таърихии бедавлатист. Ин идомаи ҳамон ақидаҳои ҳоинонаи ватанфурӯшӣву ғуломии бешармонаи бошуро нааст. Ин маънавиёт ва вазъи ахлокии намоёндагӣ аз миллат нааст, ки бо бахонаҳои «банд будан ба қорҳои ҳизбӣ» (ғузашта аз он террористӣ) ва «масруф будан» дар ҷанозаи модари зор ва падари бузургвори ҳеш, ки боиси ба дунё омадани онҳо шудаву бо заҳмат ин ноҳалафронро қалон қардааст, ширкат нақардан нааст.

Фарз меқардем, ки тамоми мардуми олам тоҷикиро меқонистанд. Интернетро меҳонданд. Мефаҳмиданд, ки тоҷикон ба мардаҳои падару модар, ҳешу табор, ҳамватанони худ ҷи ғуна муносибат мекунанд. Аз ғочаи миллати худ қарои ҳеш сиёсат соҳтанӣ мешаванд, руиност дуруг мегӯянд, дидаву қониста фиреб мекунанд, томот мебофанд, тухмат мекунанд, аз қамбудихои ба ҳама маълуме, ки қарғиз зиндагӣ бе он наместавад, ба қойи қумак, ғамқорӣ, таслият сиёсат соҳтанӣ мешаванд, яқинан аз мо тоҷикон рӯ меқар-қонданд. Бо мо салом намеқарданд. Ҳайрият, ҳайрият, ки на ҳама мардуми олам тоҷикиро меқонанд.

Аз қониби диқар, мо тоҷикон, асосан мардуми бумӣ, соҳибмаърифат, дилсоф ва аз қамин лиқоз андаке сода ҳам ҳастем. Душманон яқумр аз қамин ҳислати мо суиистифода қардаанд ва мекунанд. Дар шабақаҳои иқтимой, ки созмонҳои террористӣ онҳоро ҳуб иистифода мебаранд, аз беморқонаҳо, шақру деҳот аз мавзеи мушибат ҳабарҳо ба табъ мерасанд. Инҳоро баъзан шақрвандон аз рӯи қамдардӣ, дилсӯзӣ ва ғоҳо содалавҳӣ менависанд, мегӯянд. Онҳо намеқонанд, ки мақсади ин шабақаҳои террористӣ(Аҳбор. қом, Паём. нет, Ислоҳ. нет, Қимиёи Саодат, Востокнӯз, Озодандешон ва монанди инҳо) игвоанғезӣ нааст. Сиёсӣ нааст. Супоришӣ нааст. Пулқорқунӣ нааст. Дарди мардумро қам қардан нест. Ба мардум қумак қардан, ёрӣ расонидан нест. Ҳулку атвори ин

модарбахаторафтагон ва падарбезоронро ҳам гуфтем. Албатта, ҳар кас ихтиёр дорад. Аммо инсони ҳақиқӣ розро ба кадрдон меғӯяд, на ба раҳгузари ватанфуруши калтабон (разил, чоплус, даюс). Ин маслихатро ҳам набояд фаромуш кард.

Дар олам, дар мулки сармоя, дар Аврупо нафаскашӣ ҳам пул меистад. Оби ошомиданӣ, ки гушаву канори Тоҷикистон сарчашмаи он аст, аз нархи нафту газ якуним-ду баробар гарон аст. Сайтҳои мочарочуи Ахбор. ком, Паём. нет, Ислох. нет, Кимиёи Саодат, Востокнюз, Озодандешон, Рисолат.тҷ. ва дахҳои дигар, ки дар хизмати террористони нахзатӣ хастанд ва ин қадар чон мекананд, магар аз қисми Кабириву Салимпур пул мегиранд? Албатта, не. Ин ҳоинӣ қимат дорад. Пул меистад. Кишваре, ки давлати моро як бор ба ҳоку хун кашид ва кишвархое, ки даъвои қудрати бузурги оламо доранд, ба ин ватанфурушон пул медиҳанд. Пулро мақсаднок медиҳанд. Ана ҳозир аз ҳисоби ғочаи мардуми худ ғурхоро сузонданӣ мешаванд, ки деғҳояшон чӯшанд. Аммо яқин доништа бошанд, ки ин мушкил меғузарад. «Расид мужда, ки айёми ғам нахоҳад монд. Чунон намонд вачунин ҳам нахоҳад монд». «Зимистон меғузарад рӯйсиёҳӣ ба зугол мемонад». «Меравад рӯзи ғушнағӣ, мемонад қ...ни сӯхтағӣ». Омода бошед!

Азимҷон Раҳмонзода, муовини директори Институти Осиё ва Аврупои АМИТ

Зиёев Субҳиддин, ходими пешбари Институти Осиё ва Аврупои АМИТ

Фирдавс Мирзоёров, устоди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон